

Esperanto v brněnské rozhlasové stanici.
Referát pro Mezinárodní konferenci ve Vídni 19.-24.V.34.

Mám tu čest zastupovati brněnskou rozhlasovou stanici, kterou naši zahraniční přátelé poctili lichotivým jménem „Zelená stanice“. Tohoto názvu nabyla naše stanice po více než dvouleté uvědomělé práci. Přesto naše stanice nikterak nezamýšlela a nezamýšlí propagovati jenom esperanto. - a tuto okolnost si přeji zvláště podtrhnouti – ale naše stanice si přeje prakticky užívati naší řeči k propagaci ideí našeho státu do zahraničí, ideí Československé republiky a to přednáškami a činohrami, hudbou a zpěvem. Fakt, že esperanto plní tuto úlohu v míře veliké, jest největším důkazem jeho použitelnosti a užitečnosti v radiofonii - a přidejme, je nejpůsobivější propagací esperanta.

Již dávno jsme si uvědomili, že pouhá propagace pro esperanto nemůže trvati věčně. Sloužit i lidstvu, to je pravou úlohou esperanta. Již nadešla chvíle, kdy si musíme zvyknouti vyjadřovati důležitost esperanta ne počtem esperantských klubů, ale stupněm, ve kterém esperanto prakticky slouží národům v jejich vzájemných vztazích, stupněm, ve kterém se esperanto stává potřebným v denním životě jeho stoupenců.

V esperantských časopisech a učebnicích čteme často otázku "Jak a proč jsem se stal esperantistou?" Tuto otázku následují nejrozmanitější odpovědi chválící krásu a libozvučnost naší řeči, vysokou myšlenku esperantismu. Ale nikdy jsem nečetl prostou ale nejučinnější odpověď, kterou bych nejraději četl a kterou nejčastěji slyším, táži-li se známého, který studuje angličtinu, franštinu nebo němčinu. Tato prostá odpověď je: "Protože je potřebuji". Ale přece jsou již nyní takoví esperantisté. Uvádím pouze herecký kroužek TRAKT v Brně, který jste vy všichni již slyšeli když jste poslouchali naši stanici a který právem sklízel mimořádný souhlas vyjádřený ve stech dopisů ze všech států Evropy.

Naprosto nepodceňujme realismus odpovědi: "Protože je potřebuji", naprosto se nestrachujme, že hřešíme proti ideálu našeho Mistra. Ten nový stoupenec se stává spočátku esperantistou jen potom, ale zcela jistě samideánem. Také on ucítí onen nový duch, který přijde v svět naší řeči, také on pozná pravé jádro esperanta. Vdechuje vzduch esperantské solidarity, uvědomiv si příslušnost k našemu světovému hnutí, stává se esperantistou - samideánem, jehož ideál spočívá na pevném, realistickém základě. Ukažme a dokažme světu, že esperanto je užitečné, že esperanto je potřebné, a podaří-li se nám to, bude svět náš. To je přece úkolem naší konference.

Tato vysvětlující slova byla potřebná, aby se správně pochopila úloha a historie esperanta při Radiojournalu v Brně. Svoji esperantskou činnost zahájila naše stanice kursem v r. 1927, kterýžto kurs náleží tedy k prvním rozhlasovým kursům esperanta. Z různých příčin se tenkrát esperanto v naší stanici nezakořenilo dosti hluboce a po ukončení kursu následovala dlouhá přestávka čtyř let, která byla přerušena jedinou přednáškou v r. 1931. Tento první kurs následoval v zimě 1932-33 druhý kurs a příští zimu bude snad následovati kurs třetí.

Pravidelné užití esperanta se strany brněnské rozhlasové stanice datuje od r. 1932. Je pro mne příjemnou povinností konstatovati, že dobrá pozice esperanta u naší radiostanice je výsledkem skutečně přátelské spolupráce řečníků a posluchačstva, fakt, který obzvláště zdůrazňuji. Bez účinné podpory se strany našich zahraničních přátelů by zajisté nadešel den, ve kterém by esperanto zmizelo z programu naší stanice.

Ja přirozené, že tento srdečný kontakt mezi řečníky a posluchači nevyvstal ihned po prvních přednáškách. Tyto se stratily takřka bez ohlasu v eteru. Nestačí poslouchati, rozhlasová stanice musí věděti, že se jí poslouchá. První imponující a přesvědčující masa dopisů přišla mnohem později, kdy jsme slíbili všem pisatelům esperantskou brožurku "Moravský kras" jako doplnění vysílané přednášky o pozoruhodnostech v Československu. Náš hudební národ má dobré přísloví: Za málo peněz, málo muziky. Naši mlčenliví přátelé dokázali nám, že toto přísloví platí též v zahraničí. Na náš návrh odpověděli posluchači mnohohlasým orchestrem. Došlo na čtvrt tisíce dopisů ze států

evropských a dokonce i z Afriky a z Asie. Po měsíci jsme ještě dostávali děkovný dopis, s prosbou o zaslání slíbené brožurky. Jak vidíte, náš přítel byl opatrný pán, který se u svého přítele napřed přesvědčil, zda stojí za to hrát za naši slíbenou odměnu.

Radostný následek tohoto stohlasového echa z celé Evropy a "okolí" bylo nejen sesílení pozice esperanta při naší stanici, ale také důležité rozhodnutí ředitelství vysílat i celé esperantské hodinky. Zde druhá a mnohem důležitější odměna dopisovatelům. Prvního března min. roku vysílal Radiojournal Brno jakožto první stanice celou hodinu s esperantským pořadem. Těmito esperantskými besídkami získalo Brno mnoho věrných přátel v cizině, kteří pravidelně poslouchají nejen naše esperantské přednášky, nýbrž i hudební část našeho pořadu. Švédská učitelka, slečna Torbjörg Simonsen napsala: "Obdrževši svůj pořad rozhlasových stanic, bývá mojí první otázkou: Co je nového v Brně?" Tonto zájem o Brno a o Československou republiku je nejcennějším výsledkem naší práce pro esperanto. Pomyslíme-li si, že malá Belgie vydala v r. 1932 za svoji cizineckou propagaci 10 milionů Kč - šest československých korun je jeden švýcarský frank, že Itálie vydala pro tentýž účel 30 milionů Kč, Rakousko dokonce 40, Francie 65 a Německo plných 100 milionů, vidíme, že dobré výsledky dosažené esperantem a rozhlasem jsou nejlacinější.

Našimi esperantskými přednáškami, obzvláště však besídkami chceme propagovati krásy naší vlasti a tím způsobem pobízeti naše posluchače k návštěvě naší republiky.

Naším cílem je seznámiti posluchače s československým národem, jak žije, co jej těší a co bolí.

Naším cílem je seznámiti naše posluchače s hudbou a literaturou, s naší kulturou.

Tato vysoká a nesnadná úloha si vyžádala, abyste se k mikrofonu vyzvali opravdoví umělci. Úředníci naší stanice a naši herci započali se studiem naší řeči ve společném kursu - protože ji potřebovali. Skončivše kurs, sdružili se v kroužku TRAKT t.j. Divadelní a rozhlasoví herci. Budou mít i ve Stockholmu tu čest, aby ukázali esperantské veřejnosti své umění.

Naše esperantské přednášky a besídky mají ještě třetí nemenší cíl. Není náhodou, že jeden z největších synů československého národa byl Učitel národů Jan Amos Komenský-Comenius. A není náhodou, že naším prvním prezidentem je T.G.Masaryk, universitní profesor. Komenský předvídal a předpověděl příchod umělé, lidstvo sjednocující řeči. Také pro Masaryka je ideálem dobrý člověk, což tlumočil ve svém naponenutí svému národu: Buď dobrým Čechoslovákem a budeš dobrým člověkem. Oba dva, Komenský a Masaryk, mají tedy tytéž ideály: člověka, lidstvo. Kdo by při těchto slovech nemyslil na našeho Mistra, oba velcí učitelé ukázali a ukazují našemu národu cestu, kterou se má ubírat, našemu národu, který si přeje v míru a bratrsky spolupracovati s ostatními národy na společné kultuře lidstva. To je třetí cíl naší stanice.